

Eindrapport

**HET VOORKOMEN VAN DE DAS IN EEN GEBIED ROND DE HOEK
VAN DE VUURSE STEEG EN DE EMBRANCHEMENTSWEG TE BAARN**

Adviesbureau

Mertens

Eindrapport

HET VOORKOMEN VAN DE DAS IN EEN GEBIED ROND DE HOEK VAN DE VUURSE STEEG EN DE EMBRANCHEMENTSWEG TE BAARN

rapportnr. 2016.2203

april 2016

In opdracht van:
Rho adviseurs voor leefruimte
Postbus 150
3000 AD ROTTERDAM

Adviesbureau Mertens B.V.
Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en ecotoxicologie

Bezoekadres: Dr. Willem Dreeslaan 1 te Bennekom
Postadres: Postbus 367, 6700 AJ te Wageningen

T: 0317-428694
M: 06-29458456

E: info@adviesbureau-mertens.nl
I: www.adviesbureau-mertens.nl

© Adviesbureau Mertens BV, Wageningen, 2016.

Deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming vrij worden vermenigvuldigd. De verzamelde data zijn alleen te gebruiken voor het hier geschetste onderzoek en mogen niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 INLEIDING.....	2
1.2 HET PLANGEBIED EN DE PLANNEN	2
1.3 DASSEN.....	3
1.4 DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK.....	4
1.5 OPBOUW RAPPORT.....	4
2. FLORA- EN FAUNAWET	5
2.1 FLORA- EN FAUNAWET	5
2.2 RODE LIJST	6
3. METHODE	7
3.1 LITERATUURONDERZOEK	7
2.2 VELDINVENTARISATIE	7
2.3 BESTAANDE GEGEVENS	7
4. GESCHIKTHEID	8
4.1 ECOLOGIE ALGEMEEN.....	8
4.2 LANDSCHAPSGEBRUIK DAS	9
4.3 VOEDSEL VAN DE DAS ALGEMEEN	9
4.4 STAPELVOEDSEL VAN DE DAS	10
4.5 HET VOORKOMEN VAN WORMEN.....	11
4.6 BODEM, GRONDWATER EN LANDSCHAPSGEBRUIK	12
4.7 HET POTENTIËLE GEBRUIK VAN DE UITBREIDINGSLOCATIE	13
4.8 CONCLUSIE.....	13
5. RESULTAAT VELDINVENTARISATIE	15
6. BESTAANDE GEGEVENS.....	20
6.1 ONDERZOEK IN HET KADER VAN DE PLANONTWIKKELING	20
6.2 FLORA- EN FAUNAKARTERING 2015.....	20
6.3 PROVINCIALE GEGEVENS	20
6.4 OVERIGE GEGEVENS	20
6.5 DASSENWERKGROEP.....	21
7. SAMENVATTENDE CONCLUSIE.....	23
GERAADPLEEGDE LITERATUUR.....	24
BIJLAGEN	25
1. GEGEVENS	26
2. BEGRIPPEN.....	27

1. INLEIDING

1.1 Inleiding

Er is het voornemen voor de realisatie van een theehuis in de noordoosthoek van het weiland aan de Vuursesteeg en de Embranchementsweg te Baarn. In het kader van deze ontwikkeling is in 2014 en 2015 door respectievelijk Bureau Schenkeveld en onderhavig bureau onderzocht of beschermde soorten nadelig worden beïnvloed door de plannen. Uit deze onderzoeken kwam de das niet naar voren als aandachtsoort. Dassen komen echter wel voor in de (ruïne) omgeving en derhalve is aan Adviesbureau Mertens te Wageningen gevraagd een nadere inventarisatie uit te voeren naar het voorkomen en het terreingebruik van dassen. Tevens is gevraagd om naar het potentiële voorkomen en het terreingebruik door dassen op basis van literatuur te bepalen. In dit rapport worden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd.

1.2 Het plangebied en de plannen

Het plangebied is gelegen in de noordoosthoek van het weiland aan de Vuursesteeg en de Embranchementsweg te Baarn (zie figuur 1 voor de globale ligging). Het plan is om een theehuis (200 m²) met terras (1.500 m²) te realiseren en te exploiteren. Bij het theehuis wordt een parkeerplaats aangelegd voor 300 auto's (circa 0,6 hectare). Het theehuis zal in combinatie met een parkeerplaats gaan functioneren als een toeristisch overstappunt. Om effecten voor de waterhuishouding te beperken, wordt het parkeerterrein half verhard aangelegd (met grastegels of iets vergelijkbaars). Ten noorden van parkeerplaats is een dierenbegraafplaats voorzien (2 ha). In figuur 2 wordt een foto-impressie gegeven van de situatie rond half maart 2016, en in figuur 3 wordt een beeld gegeven van de omgeving van het plangebied.

Figuur 1. Globale ligging van het beoogde theehuis en parkeerterrein (rood).

Figuur 2. Aanzicht van de omgeving van het plangebied.

1.3 Dassen

De das is een roofdier met een gewicht van 7,5 tot ongeveer 20 kg. Het is een typisch nachtdier dat voor een groot gedeelte leeft van wormen. Daarnaast is zijn voedsel zeer gevarieerd en kan ook voor een groot deel bestaan uit plantaardig materiaal. Bij het zoeken naar voedsel worden kenmerkende krabsporen achtergelaten (Neal & Cheeseman, 1996).

Overdag verblijft de das in een burcht. Met het vallen van de schemering verlaat hij deze burcht, meestal via een vaste route. Dassen leven vaak in familieverband, maar soms ook solitair. Vooral de familieburchten bestaan uit vele gangen. Burchten van deze zogenaamde solitaire groepen worden soms

tijdelijk verlaten maar worden soms later weer bewoond. Er worden vaak ook meer burchten gegraven dan er bewoond kunnen worden. Bewoning vindt soms plaats met andere roofdieren als de vos maar soms ook met konijnen (Neal & Cheeseman, 1996).

De home-range (het onder normale omstandigheden gebruikt gebied voor foerageren, paarvorming, jongen, rusten enzovoort) van een familie dassen bedraagt meestal 1 à 2 km².

Door het gebruik van speciale routes (wissels) die vaak langs en over wegen lopen is de das regelmatig verkeersslachtoffer. Het huidige natuurbeleid heeft door middel van faunatunnels, wildwissels e.d. echter een einde gemaakt aan de achteruitgang van de das. De das is dan ook niet meer opgenomen op de Rode lijst van bedreigde zoogdieren (2004).

1.4 Doelstelling van het onderzoek

De doelstelling van het onderzoek is het weergegeven van het voorkomen van dassen en het doen van aanbevelingen om tot een goede inrichting te komen. Daarbij dient specifiek aandacht besteed te worden aan de inrichting en het beheer van het dassengebied, wat betreft de drie verschillende elementen (burcht, voedselgebied, migratieroutes).

Met behulp van de inventarisatie dienen in hoofdzaak de volgende vragen beantwoord te kunnen worden:

- Hoe functioneert het gebied voor dassen? Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de verschillende elementen van het leefgebied.
- Op welke wijze kan in de aanlegfase de verstoring voor dassen worden beperkt?
- Zijn er mogelijkheden om het dassenleefgebied verder te verbeteren in relatie tot de aanleg en gebruik van het plangebied?

1.5 Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 wordt het juridisch kader weergegeven. De methode van de inventarisatie wordt weergegeven in hoofdstuk 3. Hoofdstuk 4 geeft de resultaten van de geschiktheid van het plangebied en omgeving weer op basis van literatuurstudie waarna in hoofdstuk 5 de resultaten van de veldinventarisatie weergegeven worden. Hoofdstuk 6 bespreekt de bestaande gegevens. In hoofdstuk 7 wordt de inventarisatie omgezet naar een beeld hoe het landschap door dassen wordt gebruikt en worden conclusies en aanbevelingen geformuleerd voor de aanleg en de inrichting.

2. FLORA- EN FAUNAWET

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet zijn regels gegeven over de bescherming van de in het wild levende planten- en diersoorten, mede ter uitvoering van de soortbescherming in de Europese Richtlijnen (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn). Deze soortenbescherming houdt in dat handelingen zoals het doden, opzettelijk verontrusten, verstoren of vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen, holen, nesten, eieren van dieren en het uitgraven, plukken en vernietigen van groeiplaatsen van planten verboden zijn. Een ruimtelijke ingreep kan gepaard gaan met negatieve effecten op planten en dieren. Om een ruimtelijk plan tot uitvoering te kunnen brengen dat negatieve effecten heeft op beschermde soorten, is in een aantal gevallen een ontheffing van het Ministerie van Economische Zaken noodzakelijk. Om een dergelijke ontheffing te kunnen verkrijgen, moet aangetoond worden dat de voorgenomen ruimtelijke ingreep geen afbreuk zal doen aan de gunstige staat van instandhouding van de beschermde soorten. Voor alle soorten geldt de zorgplicht (artikel 2 van de Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Dit artikel is derhalve ook gericht op het voorkomen van doden en verwonden van algemene soorten.

Qua mate van bescherming kan onderscheid worden gemaakt in de volgende drie beschermingsregimes.

Algemeen voorkomende soorten (categorie 1: lichte bescherming)

Voor algemeen voorkomende soorten zoals haas, egel, veldmuis, bruine kikker of gewone pad geldt sinds begin 2005 een algemene vrijstelling. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd als zij worden geschaad op voorwaarde dat met deze soorten goed omgegaan wordt: zij mogen niet onnodig gedood of gewond worden en activiteiten dienen buiten de kritieke periode plaats te vinden.

Minder algemeen voorkomende soorten (categorie 2: matige bescherming)

Voor soorten die minder algemeen voorkomen als eekhoorn, steenmarter, levendbarende hagedis en diverse soorten orchideeën geldt dat een ontheffing vereist blijft bij ruimtelijke ingrepen die negatieve effecten voor deze soorten hebben. Een uitzondering hierop kan gemaakt worden als wordt gewerkt volgens een door de Minister van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode. In zo'n gedragscode geeft een sector of initiatiefnemer zelf aan welke gedragslijnen men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Bij het hebben van een gedragscode voor de minder algemeen voorkomende soorten is alleen nog een ontheffing nodig voor werkzaamheden die niet conform de gedragscode worden uitgevoerd.

Strikt beschermde soorten (categorie 3: strikte bescherming)

Voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan, vanwege de Vogelrichtlijn te beschermen vogelsoorten en soorten die zijn opgenomen bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (o.a. ringslang, hazelworm, boomarter, das en waterspitsmuis) geldt dat een ontheffing alleen wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van deze soorten, er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat en er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

2.2 Rode lijst

De Rode lijst met bedreigde soorten is eind 2004 gepubliceerd in de Staatscourant en voor een deel in 2009 herzien. Aan de op deze lijst genoemde soorten komt bescherming toe voor zover zij vallen onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet.

Tussen de Flora- en faunawet en de Rode lijsten bestaat geen formele relatie. Alleen op basis van de 'gunstige staat van instandhouding' kunnen bij beschermde Rode lijstsoorten "zwaardere" randvoorwaarden gelden ten aanzien van mitigerende en compenserende maatregelen dan voor algemene soorten. Zo zal het bij zeer algemeen voorkomende soorten die niet afnemen in aantal (geen Rode lijstsoort) relatief eenvoudig zijn om aan te tonen dat de "gunstige staat van instandhouding" niet in het geding komt. Voor soorten met een beperkt verspreidingsbeeld en die afnemen in aantal (soorten die wél op de Rode lijst staan) is een uitgebreide effectenstudie wenselijk.

3. METHODE

3.1 Literatuuronderzoek

In veel gebieden is het landschapsgebruik door de das, in meer of mindere mate, op basis van gedrag en voedselvoorziening te voorspellen. Om deze voorspelling te doen is een beschrijving gemaakt van de ecologie van de das en wordt de voedselvoorziening besproken aan de hand van literatuur. Bij de voedselvoorziening is gekeken naar met name het stapelvoedsel van de das: wormen.

2.2 Veldinventarisatie

Dassen zijn geïnventariseerd door het zoeken naar burchten en sporen. Sporen betreffen latrines, haar aan draad, krabsporen van het voedsel zoeken en wissels (vaste routes). Het inventariseren heeft plaats gevonden op 19, 21 en 22 maart 2016.

Het zoekgebied betrof het plangebied en een straal van ca. 800 meter rond het plangebied. Indien een krabspoor werd gevonden werd het gebied in de directe omgeving grondig doorzocht. Burchten werden gezocht door te zoeken naar sporen. Naarmate meer krabsporen werden gevonden, werd intensiever gezocht, tot de burcht gevonden was. Ook werden wissels gevolgd. Een beperking van deze methode is dat niet belopen burchten of bijburchten minder snel worden gevonden omdat er in de omgeving geen of weinig sporen meer zijn. Het gebruik van bestaande gegevens (zie paragraaf 3.3.) en algemene ecologische kennis (zie paragraaf 3.1.) vormen een aanvulling op deze methode. Bij de vondst van een burcht werd het aantal gangen geteld en de locatie genoteerd. Een activiteit (een gebruikte burcht) is een burcht waarbij één of meerdere gangen zijn belopen. Een beperking van deze methode is dat deze geen inzicht geeft in het aantal dassen. In een burcht kunnen namelijk meerdere dieren zitten.

2.3 Bestaande gegevens

In het kader van onderhavige ontwikkeling is in 2014 en 2015 door respectievelijk Bureau Schenkeveld en onderhavig bureau onderzocht of beschermde soorten nadelig worden beïnvloed door de plannen. In 2015 is tevens in het kader van de natuurmonitoring door bureau Viridis geïnventariseerd op onder andere dassen (Dijk, 2015). De resultaten van deze inventarisatie zijn tevens gebruikt bij de voorliggende effectenanalyse.

4. GESCHIKTHEID

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de ecologie van de das, op het voedsel en de potentiële beschikbaarheid van dit voedsel. In paragraaf 4.1 wordt ingegaan op de relatie tussen burchten en leefgebieden. Waarna in paragraaf 2 en 3 achtereenvolgens wordt ingegaan op het landschapsgebruik en voedselvoorziening. Vervolgens wordt ingegaan op de beschikbaarheid van het hoofdvoedsel van dassen (wormen) waarna conclusies worden getrokken.

4.1 Ecologie algemeen

In de natuur is groei en krimp van populaties een natuurlijk verschijnsel dat van oorsprong wordt beïnvloed door natuurlijke factoren als beschikbaarheid van voedsel, koude en lange winters, koude en natte voorjaren of bijvoorbeeld plotselinge incidenten als het onderlopen van een burcht met water. Daarbij komen dan nog de menselijke invloeden als verkeer, versnippering en verstoring. Naar de gevolgen van deze factoren is meerjarig onderzoek gedaan wat betreft de grootte van populaties dassen in een gebied en de daarbij horende verandering in het gebruik en de ligging van hoofd- en bijburchten. Van de vier onderzoeken in Nederland waarbij dit is gebeurd, is het meest recente onderzoek uitgevoerd in Keent, Noord-Brabant (Vink & Apeldoorn, 1995). Dit onderzoek zal dan ook als leidraad voor onderstaande paragraaf worden gebruikt omdat het in Nederland, een vrij recent onderzoek betreft.

Uit het langlopende onderzoek komt naar voren dat het gebruik van burchten vaak wisselt. Burchten kunnen worden bewoond, belopen en zelfs worden verlaten om later weer in gebruik genomen te worden. Het aantal dassen in een gebied kan dan ook niet worden afgemeten aan de hand van het aantal burchten. Aan de hand van het aantal kraamburchten kan dit wel. Deze kunnen worden gedefinieerd als belangrijke belopen burchten, komen vaak overeen met hoofdburchten en worden gedurende lange tijd gebruikt. In tabel 2 wordt een overzicht gegeven van het gebruik van de burchten in Keent.

Tabel 2. Overzicht van de gebruiksduur van dassenburchten in Keent, Noord-Brabant (naar: Vink & Apeldoorn, 1995).

Gebruiksduur burcht	Aantal burchten
> 13 jaar	8
5-13 jaar	8
1-5 jaar	20
< 1 jaar	25
Totaal:	61

Op basis van de gebruiksduur van de burchten wordt vaak een indeling in de literatuur aangehouden van hoofdburchten en bijburchten (Wiertz & Vink, 1983). In sommige gevallen wordt bij bijburchten nog een onderscheid gemaakt in belopen en niet belopen burchten (Wiertz & Vink, 1983).

De oorzaak van het al dan niet langer of korter gebruiken van een burcht, hangt samen met natuurlijke factoren (voedselverschuivingen e.d.) of stress (waarvan verstoring de oorzaak zou kunnen zijn). Op basis van de hoofdburchten waarin voornamelijk de jongen groot worden gebracht, worden drie sociale groepen onderscheiden. Deze drie groepen hebben gemiddeld 6 burchten en in Engeland 4. Uit literatuur blijkt dat dat in een burcht gemiddeld 3,7 dieren voorkomen. In hoofdburchten in Keent bedraagt dit aantal 5,3. Deze burchten hebben vaak zes of meer uitgangen.

4.2 Landschapsgebruik das

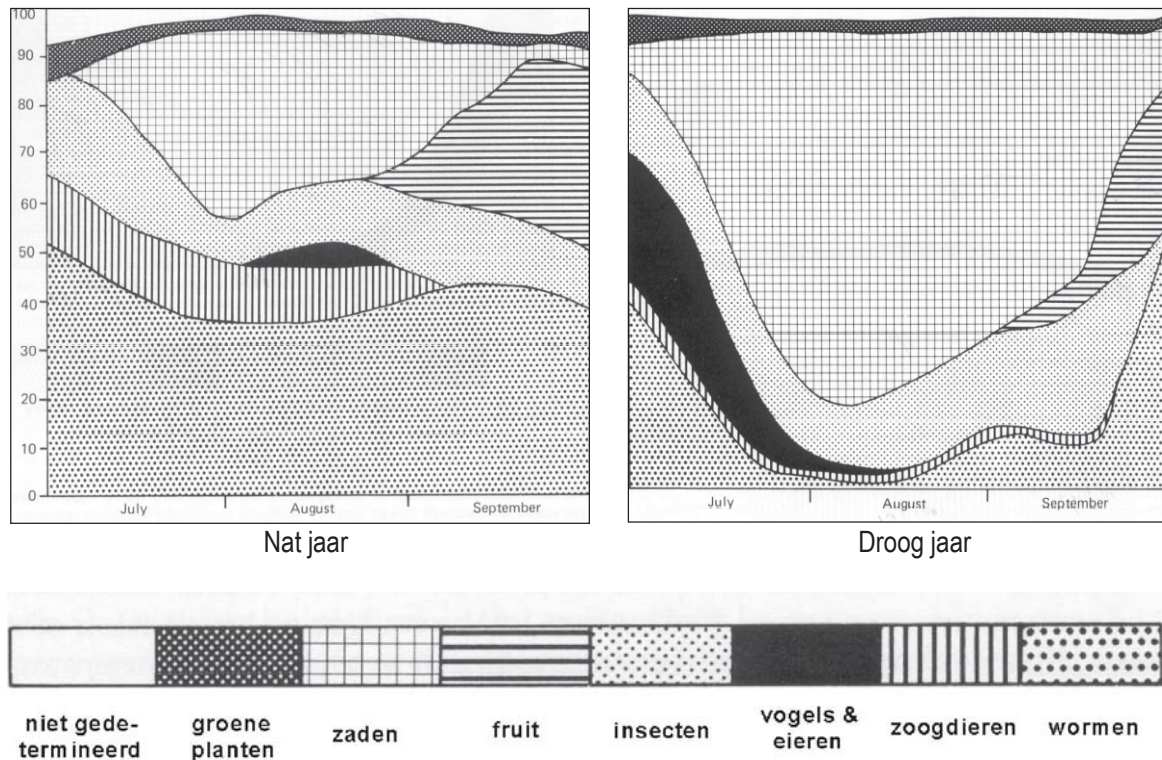
Dassen eten voornamelijk regenwormen, insectenlarven en plantaardig voedsel als vruchten, hazelnoten, knollen, bramen en maïs. Tot hun voedsel behoren naast wormen en plantaardig voedsel ook insecten (zoals kevers en hun larven, rupsen en de larven van langpootmuggen), kleine zoogdieren, amfibieën en eieren. Dassen zijn meer carnivoor in de lente en meer herbivoor in de herfst. Dit komt omdat in de herfst veel vruchten en maïs beschikbaar zijn. De das is een dier dat het voedsel 's nachts zoekt en meestal via een vaste route (via een wissel) aandoet. Deze gebieden zijn de plaatsen waar voedsel te vinden is. In het voorjaar zijn dit vaak weiden, randen van akkers, bosgebieden en randen langs watergangen. Opgemerkt moet worden dat de das vaak wel in de nabijheid van beplanting blijft. Met name de kap van meidoornhagen, als gevolg van agrarische intensivering en schaalvergroting, heeft de kwaliteit als voedselgebied verminderd. Niet zo zeer vanwege een afname in de hoeveelheid voedsel (met name wormen) maar meer vanwege de afname van landschapselementen.

4.3 Voedsel van de das algemeen

Dassen leven voor een groot deel van wormen. Hierbij worden grote wormen meer gegeten dan kleine wormen. In Engeland werd met name *Lumbricus terrestris* gegeten. In mindere mate behoren de soorten van het geslacht *Allolobophora* tot het dieet.

In jaren met weinig neerslag neemt het aandeel wormen aanzienlijk af en nemen andere voedselbronnen in verhouding een belangrijkere plaats in. Er wordt dan echter langer gefoerageerd en derhalve moet er vanuit worden gegaan dat een periode met droogte in de actieve periode van dassen negatief is voor de das. Algemeen wordt verondersteld dat het aantal dieren in een burcht en de grootte van het territorium gerelateerd zijn aan de omvang en kwaliteit van gebieden met wormen (kwaliteit voedselgebied). In figuur 3 wordt een beeld gegeven van het aandeel van wormen in het voedsel van de das gedurende een nat en een droog jaar.

Wormen worden voor een groot deel verzameld in vegetaties die niet te hoog zijn (<20 cm). Blijkbaar worden dus hoge vegetaties niet gewaardeerd om in te foerageren. Het foerageren vindt al snuivend plaats omdat de das voor het grootste deel op geur foerageert. Een worm die uit zijn hol is gekomen wordt direct opgegeten. Wormen die nog gedeeltelijk in hun hol zitten (om daar bijvoorbeeld organische stof naar binnen te trekken, zie § 3.5) worden met de snijtand door midden gebeten en dan verorberd. Het deel dat nog in de grond zit, wordt er met de snuit direct uitgehaald. Dit laat de kenmerkende dassenputjes achter.

Figuur 3. Het voedsel van de das in een nat en droog jaar (naar: Neal, 1986).

4.4 Stapelvoedsel van de das

Een aantal wormengeslachten is algemeen voorkomend in de Nederlandse cultuurgronden: *Lumbricus*, *Dendrobaena*, *Allolobophora* en *Octolasion*..

Lumbricus en *Dendrobaena* behoren tot de rood gepigmenteerde groep en voeden zich voornamelijk met het op de grond aanwezige strooisel. Onder voldoende vochtige omstandigheden bevinden deze wormen zich in de bovenste 10 cm van de grond en bij droogte zoeken zij diepere lagen op. Een uitzondering hierop vormt *Lumbricus terrestris*, de grootste soort van Nederland, die diepe gangen graaft. *Lumbricus* en *Dendrobaena* komen veel voor in gronden met veel organisch materiaal waar zij vaste gangen hebben en organisch materiaal van de bovenlaag de gangen inslepen. Rood gepigmenteerde wormen hebben een hoog metabolisme.

De niet rood gepigmenteerde groep waartoe *Allolobophora* en *Octolasion* behoren, zijn bleek vleeskleurig, donkergrijs of donkergroen. Deze wormen bevinden zich in de bovenste 40 cm van de grond. Zij bewegen zich kris-kras door de bodem en verplaatsen daarbij grote hoeveelheden grond. Zij halen veel voedsel rechtstreeks uit de bovenlaag. De niet rood gepigmenteerde wormen hebben een laag metabolisme en kunnen in diapause gaan (rusttoestand).

In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van verschillende eigenschappen van roodgepigmenteerde en niet rood gepigmenteerde wormen.

Tabel 4. Overzicht van de verschillende eigenschappen van rood gepigmenteerde en niet rood gepigmenteerde wormen.

	Rood gepigmenteerde	Niet rood gepigmenteerde
Geslacht	<i>Lumbricus, Dendrobaena</i>	<i>Allolobophora, Octolasion</i>
Aanwezigheid	Bovenste 10	Bovenste 40 cm
Gangen	Vaste gangen	Kris-kras
Activiteit	Weinig	Veel
Metabolisme	Hoog	Laag (diapause)

4.5 Het voorkomen van wormen

Op graslanden met veel organisch materiaal in de bodem en een stabiel microklimaat komen gemiddeld de meeste wormen voor; tot 900 per m². Op gronden met weinig organisch materiaal als zandgronden zijn de aantallen laag en kunnen de wormen zelfs ontbreken. Uitzonderingen als gevolg van ondoorlatende lagen, slechte ontwatering of weinig organische stof productie kunnen de dichtheden sterk verlagen.

Op akkerlanden is de dichtheid aan wormen laag. Dichtheden variëren van 50 tot 300 per m². De dichtheid is het hoogst waar loof wordt ondergewerkt na de oogst of waar stalmest wordt gebruikt. Aantallen zijn daarnaast laag wegens bewerking van gronden en temperatuurschommelingen.

Bosgronden (gelegen in bossen en houtwallen) zijn over het algemeen schaars aan wormen omdat zij vaak gelegen zijn op zandgronden. In bossen op zandgronden variëren de dichtheden van 20 tot 50 per m², dit ondanks de hoge toevoer van organisch materiaal (o.a. bladval). Over het algemeen zijn echter vrije humuszuren beperkend voor de aanwezigheid van grotere dichtheden. Op kalkhoudende gronden of gronden met klei kunnen de dichtheden aanzienlijk hoger zijn.

Tabel 5. Overzicht van de dichtheid van wormen in grasland, akkerland en bosgronden en variabelen die de dichtheid beïnvloeden.

Biotoop	Dichtheid	Variabelen
Bemeste graslanden	900 per m ²	Stabiel milieu, hoge organische stofproductie.
Akkerlanden	50 tot 300 per m ²	Variabel milieu, weinig toevoer organisch stof.
Bosgronden	20 tot 50 per m ²	Vrije humuszuren zijn beperkend voor hoge dichtheid.

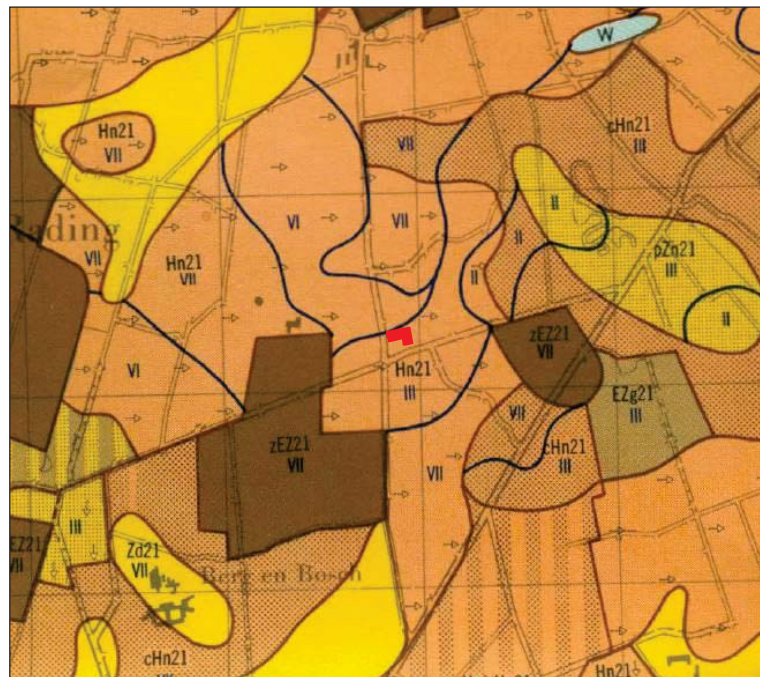
4.6 Bodem, grondwater en landschapsgebruik

Het plangebied is gelegen op de stuwwal Utrechtse Heuvelrug. Een stuwwal is een heuvel in het landschap die ontstaan is doordat een gletsjer de grond heeft opgeduwd. In ons land zijn het de meest opvallende overblijfselen uit het Saalien. Vanuit Scandinavië gleed toen een ijskap in zuidelijke richting over Europa. In Nederland kwam dit ijs op de lijn Haarlem-Utrecht-Nijmegen tot stilstand. Het gewicht van het ijs, dat vele honderden meters dik kon zijn, perste de grond onder het ijs weg. Hierdoor ontstonden er aan de voor- en zijkanten van de gletsjer tot tweehonderd meter hoge heuvels. Binnen de Utrechtse Heuvelrug is het plangebied gelegen binnen De Laagte van Pijnenburg. Door de lage ligging is het een relatief vochtig gebied binnen de stuwwal. Centraal in de laagte ligt het landgoed Pijnenburg waaraan de laagte zijn naam ontleent. De Utrechtse Heuvelrug kent hoogten tot 30 meter boven de grondwaterstand, terwijl dit in de laagte tot 10 meter is. Enkele bossen werden omgezet tot weidegronden. Deze weides worden als dusdanig nog steeds gebruikt. Onderhavig plangebied betreft één van deze weilanden. Deze weilanden zijn langdurig bemest en vormen daarom relatief goede voedselgebieden voor de das.

Uit de bodemkaart (blad 32 West) (zie figuur 4) valt te lezen dat het plangebied één type bodem heeft. Het betreft een veldpodzolgrond van leemarm en zwam leemig fijn zand (Hn21) en heeft een grondwatertrap VI of V. Dit zijn de gronden met een grondwaterstand tussen de 80 en 120 cm beneden maaiveld (StiBoKa, 1966). De huidige grondwaterstand is met name in de zomer lager als gevolg van menselijke activiteiten zoals waterwinning.

Tabel 6. Overzicht van de aanwezige bodemsoorten, grondwatertrappen, leem- en humuspercentage van het plangebied en omgeving.

Afkorting	Bodemsoort	Grondwater-trap	Leem percentage	Humus percentage
Hn21	Veldpodzolgrond	VII	6-17%	3-8%

Figuur 4. Uitsnede van de bodemkaart van het plangebied en de omgeving ten opzichte van de uitbreidingslocatie (rood) (StiBoKa, 1966).

Op basis van de bodemkaart kan worden vastgesteld dat de omgeving van het plangebied (<800 meter) tevens zandgrond betreft, namelijk duinvaaggronden (Zd21 (leemarm en zwak leemig fijn zand)) en hoge zwarte enkeerdgronden (zE21 (leemarm en zwak leemig fijn zand)).

4.7 Het potentiële gebruik van de uitbreidingslocatie

Met het potentiële gebruik wordt bedoeld; of het plangebied van het theehuis e.d. geschikt zou kunnen zijn als primair voedselgebied? Deze geschiktheid hangt samen met het voorkomen van het stapelvoedsel van dassen: wormen. In de vorige paragrafen is op basis van de eisen van de wormen reeds ingegaan op de mate van voorkomen van wormen en derhalve op de potentiële geschiktheid van het gebied als voedselgebied. De potentiële geschiktheid kan echter ook worden afgeleid uit landschapsgebruik. Volgens een onderzoeksrapport van ARCADIS (2005) vormen primaire voedselgebieden vochtige (beweide) graslanden met een hoge dichtheid aan regenwormen, die worden gekenmerkt door eigenschappen op het gebied van bodem, grondwaterstand en vegetatietypen. In tabel 7 worden deze eigenschappen weergegeven en wordt aangegeven of deze eigenschappen voorkomen in de uitbreidingslocatie.

Tabel 7. Eigenschappen primaire voedselgebieden (ARCADIS, 2005)

Eigenschap	Aanwezigheid plangebied theehuis
Voedselrijke gronden	
Veengronden	-
Kleigronden (ooigronden, vaaggronden)	-
Humeuze zandgrond (eerdgronden, veldpodzols, laarpodzols)	+ Veldpodzolgrond
Grondwaterstand	
Niet te nat of te droog*1	-
Vegetatietypen	
Kamgraslanden	-
Glanshavervegetaties	-
Engels raaigrasland (mits niet te intensief bewerkt)	+
Zilverschoongraslanden (inundatiegebied; vooral in droge seizoenen)	-
Bos	- *
Beweiding	
Seizoen beweiding	+

* Rondom het plangebied ligt bos dat niet wezenlijk zal worden beïnvloed.

De vegetatietypen die kunnen resulteren in de kwalificatie "primair voedselgebied" (Kamgraslanden, Glanshavervegetaties, Engels raaigrasland, Zilverschoongraslanden) behoren alle tot de cultuurgraslanden. Dit geldt ook voor het plangebied. Door de aanwezigheid van onder andere insectenlarven, vruchten, knollen, bosbessen, frambozen, bramen, slakken, kleine zoogdieren wordt ook bos door ARCADIS (2005) aangemerkt als primair voedselgebied.

4.8 Conclusie

Dassen vestigen zich in het algemeen op de hogere gronden nabij hun laag gelegen primaire voedselgebieden in de beekdalen en polders. Vertaald naar het plangebied betekent dit dat de situatie voor de das in en rond het plangebied niet optimaal is; het plangebied en omgeving (<800 meter) zijn geheel hoog gelegen. Deze hogere gronden zijn van oudsher minder belangrijk als voedsel gebied voor de das.

Een groep dassen heeft ca. 4 tot 6 burchten waarvan er één de hoofdburcht is. Deze burcht bestaat gewoonlijk uit 6 of meer pijpen en worden langere tijd bewoond. De jongen worden hierin geboren. Een groep bestaat gewoonlijk uit ca. 4 tot 6 dieren.

De gronden van het plangebied en de directe omgeving behoren tot de hogere zandgronden. Het plangebied en omgeving zijn relatief laag gelegen binnen de Utrechtse Heuvelrug. De grondwaterstand is echter laag. In deze laagte zijn enige weilanden gelegen. De bemesting in het verleden van de weilanden

en omzetting van enkele weilanden naar maisakkers hebben de voedselsituatie voor de das enigszins verbeterd. Omdat de grondwaterstand echter vrij laag is zal een deel van de wormen (namelijk de niet rood gepigmenteerde wormen) bij enige droogte (bijvoorbeeld in de zomer) naar diepere lagen in de bodem gaan om uitdroging tegen te gaan (dit vindt vrij snel plaats door het lage gehalte aan leem en humus in de bodem).

Op basis van de eigenschappen die ARCADIS (2005) in haar handreiking "Dassen en Golfbanen" toekent aan bodem, grondwaterstand en vegetatietypen kan het plangebied worden gerekend tot in potentie geschikt primair voedselgebied en dit dient ook te worden toegekend aan het omliggende bos. Op basis van literatuur leven in de bosgebieden rond het plangebied echter weinig wormen. Bossen vormen, gelet op het hoofdvoedsel van de das (wormen), derhalve geen of zeer marginaal voedselgebied. Bossen kunnen echter een aanvulling vormen door de aanwezigheid van bessen, zaden, en kleine organismen.

5. RESULTAAT VELDINVENTARISATIE

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de veldinventarisatie weergegeven. Er is gezocht naar burchten en sporen in een straal van ca. 800 meter rond het plangebied.

In totaal zijn een tweetal burchten aangetroffen gedurende de veldinventarisatie. Het betreft een hoofdburcht met 15-20 pijpen op het terrein van Lectrum Rosicrucianum (gebied ten westen van plangebied) en een bijburcht met enkele pijpen ten oosten van het plangebied. Nabij deze bijburcht zijn sporen zoals een latrine aangetroffen.

De bijburcht is gelegen in een opslagplaats van stobben. De hoogdburcht is in het bos gelegen. De beheerder van Lectrum Rosicrucianum (Rumon Bruins) gaf aan dat de hoofdburcht reeds lang bekend was bij hun instelling en dat elk jaar jonge dassen worden waargenomen. In 2015 werden maximaal vier jongen gezien. Op dit terrein bevinden zich vele sporen.

Onder de Embranchementsweg is een dassentunnel gelegen. Deze tunnel wordt belopen door de das (gelet op de sporen). De faunabegeleiding naar deze tunnel is beperkt en bestaat uit een kort raster en sloot aan de noordzijde van de weg en een hek ten zuiden van deze weg.

Er zijn nauwelijks sporen aangetroffen. Een reden hiervan het relatief vroege moment van inventarisatie in het jaar. Een andere reden kan zijn dat er weinig dassen leven. Een deel van de weilanden was echter ongeschikt. Zo worden een aantal weilanden ten zuiden van de Embranchementsweg gebruikt voor het kweken van graszoden.

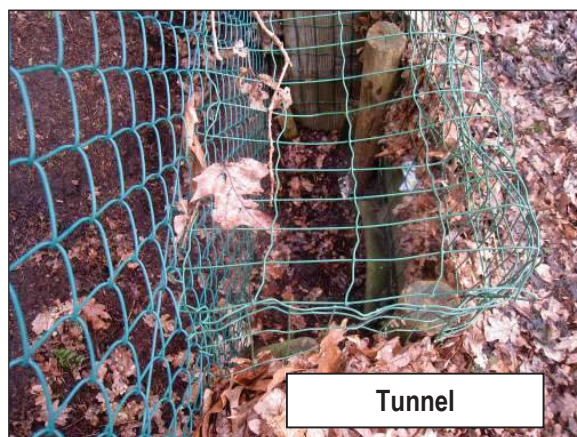
Op enkele plaatsen langs de Embranchementsweg is haar van dassen gevonden aan prikkeldraad. Dit wijst er op dat dassen deze weg kruisen.

Sporen van dassen zijn niet aangetroffen binnen of direct rond het plangebied. Het weiland van het plangebied is gelegen in een hoek van een kruising van twee wegen. Dit zal met zich meebrengen dat er in de huidige situatie enige verstoring is van gemotoriseerd verkeer op het weiland en op de dassen die zich daar begeven. Deze verstoring is mogelijk de reden dat er geen sporen zijn vastgesteld van de das.

In figuur 5 wordt een beeld gegeven van de sporen van de das die zijn aangetroffen rond het plangebied. In figuur 6 worden de waarnemingen van de veldinventarisatie weergegeven.

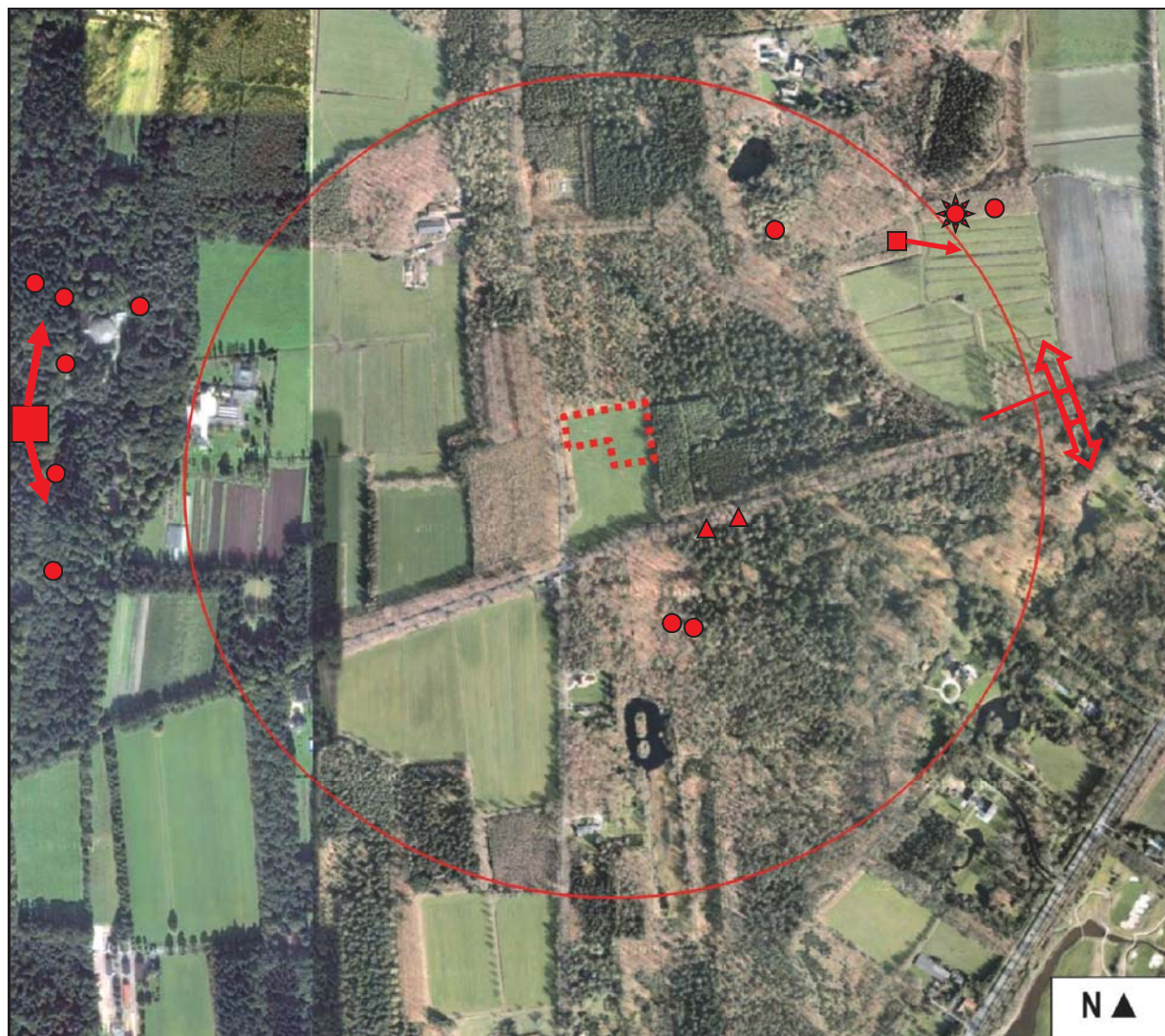
Figuur 5. Sporen van dassen gedurende de veldinventarisatie.

Vervolg figuur 5. Sporen van dassen gedurende de veldinventarisatie.

Vervolg figuur 5. Sporen van dassen gedurende de veldinventarisatie.

■ = Hoofdburcht	← = Hoofdwissel	★ = Latrine	↔ = Dassen tunnel
■ = Bijburcht	← = Marginaal gebruikte wissel	● = Wroetspoor	— = Dassen raster
		▲ = Overig spoor	

Figuur 6. Sporen van dassen in het plan- (.....) en onderzoeksgebied (—) te Baarn.

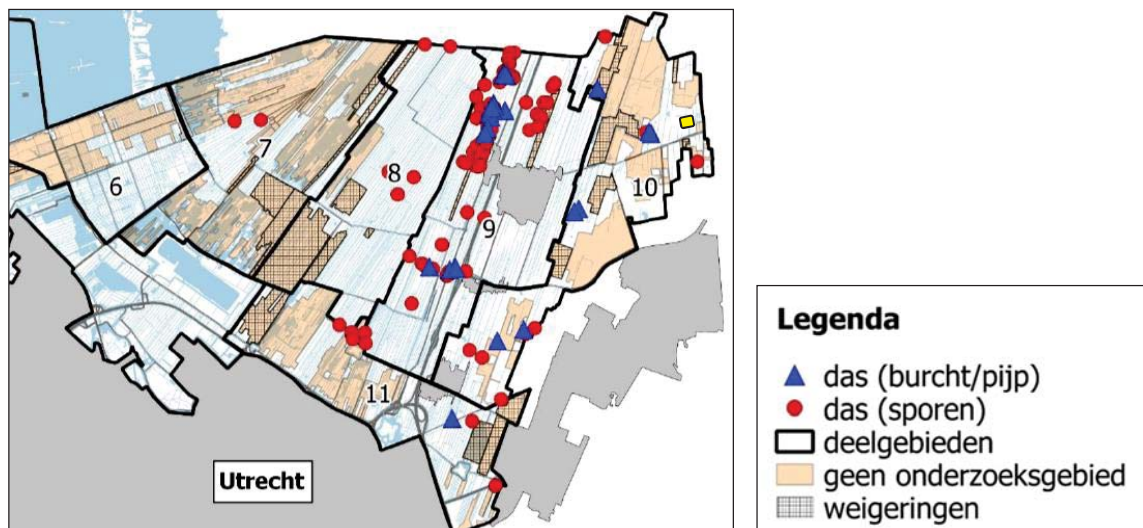
6. BESTAANDE GEGEVENS

6.1 Onderzoek in het kader van de planontwikkeling

In het kader van deze ontwikkeling is in 2014 en 2015 door respectievelijk Bureau Schenkeveld en onderhavig bureau onderzocht of beschermde soorten nadelig worden beïnvloed door de plannen. Uit deze onderzoeken kwam de das niet naar voren als aandachtsoort.

6.2 Flora- en faunakartering 2015

In het kader van de natuurmonitoring van de provincie Utrecht is in 2015 onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van flora- en fauna, waaronder de das (Dijk, 2015). Het plangebied van het theehuis ligt aan de oostrand van het onderzochte gebied in 2015. In dit gebied en de ruime omgeving zijn relatief weinig dassensporen waargenomen. Gemeld wordt echter door de onderzoekers dat grote oppervlakten niet zijn onderzocht en dat derhalve het werkelijk aantal hoger zal liggen

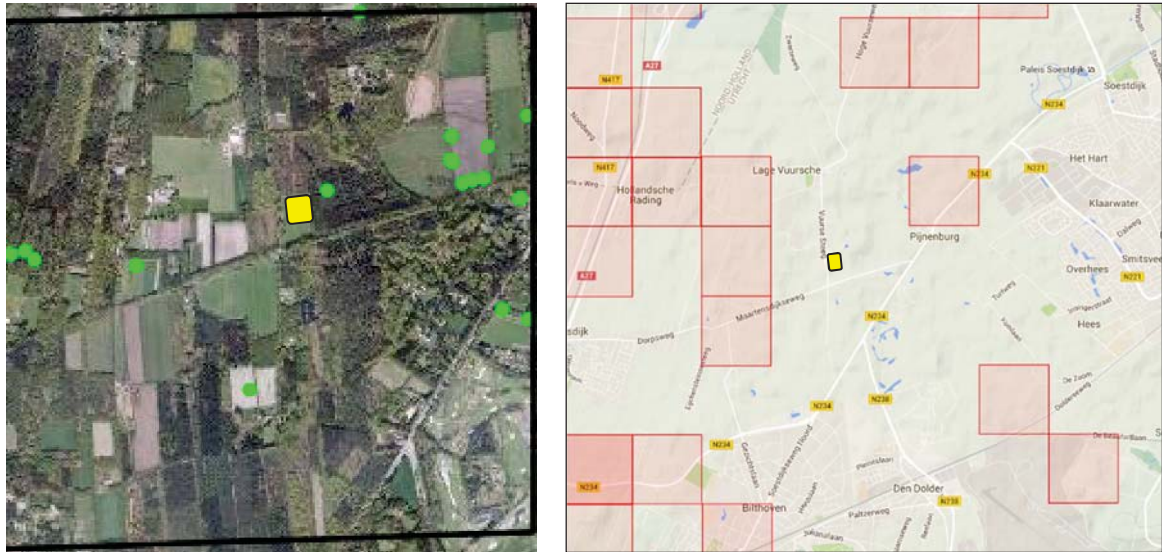
Figuur 7. Waarnemingen van sporen van dassen in de omgeving van het plangebied (geel)
(Naar: Dijk, 2015).

6.3 Provinciale gegevens

Bij de provincie Utrecht is navraag gedaan naar gegevens over het voorkomen van dassen. De provincie heeft vervolgens de gegevens aangeleverd van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) over de periode 2006-2016. In figuur 8 staan de waarnemingen en in bijlage 1 staat de detailinformatie weergegeven.

6.4 Overige gegevens

In de periode 2013-2016 zijn geen dassen ingevoerd in Waarneming.nl. Met name ten westen van het plangebied, rond de A27 zijn veel dassen gemeld (zie figuur 8).

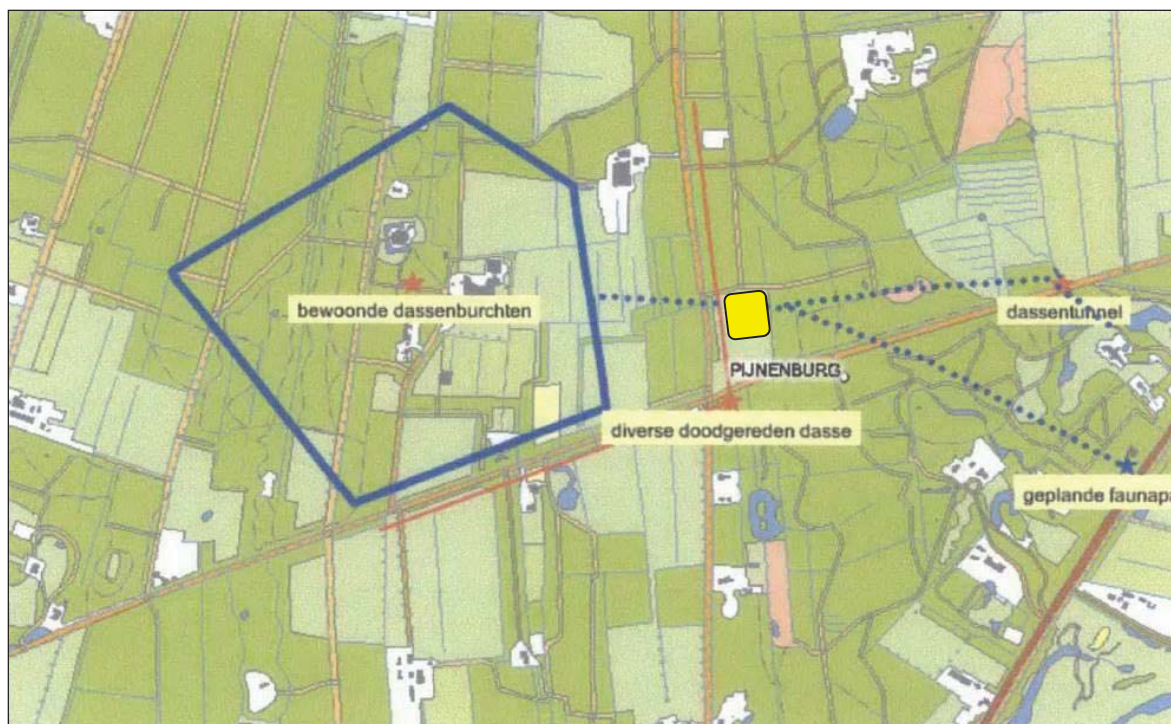

Figuur 8. Waarnemingen van dassen via de NDFF in de periode 2006-2016 en op basis van Waarneming.nl in de periode 2013-2016 in de omgeving van het plangebied (geel).

6.5 Dassenwerkgroep

Per brief van 6 december 2015 heeft Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi gegevens aangeleverd over het voorkomen van dassen ter plaatse van en direct rond het plangebied van het theehuis e.d.. In totaal worden twee burchten weergegeven en wordt gemeld dat op de Embranchementsweg / Maartensdijkseweg dassen worden doodgereden. Verder wordt aangegeven dat onder de Embranchementsweg tevens een dassentunnel is gelegen. In figuur 9 worden de aangeleverde gegevens weergegeven ten opzichte van het plangebied.

Op de site van de stichting valt te zien dat het plangebied en omgeving worden aangemerkt door de stichting als "wettelijk beschermd leefgebied". De motivatie hiertoe is dat gesteld wordt dat "dit gebied bestaat uit burchtgebied, foerageergebied en/of migratiegebied dat samenvalt met een of meer dassenburchten". Hierin is geen onderscheid gemaakt in de mate van het gebruik van dit leefgebied. In figuur 10 wordt de ligging van dit wettelijk beschermd leefgebied weergegeven ten opzichte van het plangebied.

Figuur 9. Aangeleverde gegevens Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi (brief 6 december 2015) ten opzichte van het plangebied (geel).

Figuur 10. Beschermd leefgebied das volgens Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi ten opzichte van het plangebied (geel).

7. SAMENVATTENDE CONCLUSIE

Er is het voornemen voor de realisatie van een theehuis, parkeervoorziening voor gemotoriseerd verkeer en dierenbegraafplaats op een weiland in de noordoosthoek van Vuurse steeg en de Embranchementsweg te Baarn. Er wordt aangegeven dat mogelijk dassen nadelig worden beïnvloedt. Op grond hiervan is aan onderhavig bureau gevraagd om het (potentieel) voorkomen van dassen en de eventuele effecten van het plan op de dassen nader te analyseren.

Het plangebied is gelegen op de Utrechtse Heuvelrug. De bodem bestaat uit zand. Binnen dit kenmerkende landschapselement is het plangebied gelegen binnen De Laagte van Pijnenburg. Door de lage ligging is het een relatief vochtig gebied op de Utrechtse Heuvelrug. Centraal in de laagte ligt het landgoed Pijnenburg waaraan de laagte zijn huidige naam ontleent. De Utrechtse Heuvelrug kent hoogten tot 30 meter boven de grondwaterstand, terwijl dit in de laagte tot 10 meter is. Dit betekent dat in de Laagte van Pijnenburg geen akkerbouw plaats vindt; de grondwaterstand is te laag en de bodem te arm. Enkele bossen werden omgezet tot weidegronden. Deze weides worden als dusdanig nog steeds gebruikt. Onderhavig plangebied betreft één van deze weilanden. Deze weilanden zijn langdurig bemest en vormen daarom relatief goede voedselgebieden voor de das in het landgoed. De bossen leveren veel minder voedsel voor de dassen, maar vormen wel een essentiële aanvulling door de levering van vruchten in schaarse perioden.

Door het voor een groot deel ontbreken van akkers met mais, de lage grondwaterstand en de zandbodem vorm het plangebied en omgeving geen belangrijk leefgebied voor dassen. In polders met landschapselementen waar de das in kan verblijven, zoals de polders ten noordwesten van Maartensdijk, is de dichtheid aan dassen vele malen hoger. Deze polders worden dan ook aangemerkt als belangrijk dassenleefgebied. Dit betekent dat dassen die voorkomen op landgoed Pijnenburg een heel groot leefgebied nodig hebben om aan voldoende voedsel te komen.

Het weiland van het plangebied is gelegen in een hoek van een kruising van twee wegen. Dit zal met zich meebrengen dat er enige verstoring is op het weiland en dieren die zich daar begeven. Dit is mogelijk de reden dat er geen sporen zijn vastgesteld van de das in 2014 (Schenkelveld, 2014), 2015 (Mertens, 2015, Dijk, 2016), en 2016 (onderhavig onderzoek). Het plangebied kan daarom dan ook niet worden aangemerkt als belangrijk leefgebied voor de dassen op landgoed Pijnenburg.

Essentiële effecten van de aanleg en het gebruik van het theehuis op het leefgebied van de das worden uitgesloten. Burchten en wissels van de das worden niet beïnvloedt. Het verlies van het plangebied als potentieel marginaal foerageergebied zal ook niet tot gevolg hebben dat vaste rust- en verblijfplaatsen van de das nadelig worden beïnvloedt. Dit betekent dat het plan geen direct effect heeft op het voorkomen van dassen en de burchten van de das. Dit betekent echter niet dat het plan geheel geen gevolgen zou kunnen hebben. Het plan zal een aantrekkende werking hebben op gemotoriseerd verkeer. Dit zal resulteren in extra verkeersslachtoffers op de Embranchementsweg / Maartensdijkseweg en mogelijk ook op de Vuurse steeg. De dassen op het landgoed moeten namelijk veel migreren om aan voedsel te komen en zullen hierbij ook wegen kruisen. Op grond hiervan wordt voorgesteld om gerichte maatregelen te treffen ter voorkoming van verkeersslachtoffers. Het betreft het aanleggen van dassentunnels met dassenrasters. Als deze mitigerende maatregelen worden uitgevoerd, worden effecten op de das geheel uitgesloten.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Literatuur

- Arcadis, 2005. Dassen en golfbanen duurzaam samen?; naar een planologisch toetsingskader voor golfbanen in dassenleefgebieden. Den Bosch, 1-40, 5 bijlagen.
- Bodemkaart van Nederland Schaal 1:50.000, 1966. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., Laar, V. van, Smeenk, C., Thissen, J.B.M., 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. KNNV 1-336.
- Griffiths, H.I, Thomas, D.H., 1997. The conservation and management of the European badger (*Meles meles*). *Nature and environment* (no. 90). Strasbourg, 1-77.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2004. Rode lijsten diverse soortgroepen.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2009. Rode lijsten diverse soortgroepen.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 1998. Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten en diersoorten (Flora en Faunawet). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 402, 1-37.
- Neal, E, Cheeseman, C., 1986. *Badgers*, T & AD Poyser Ltd, Londen, 1-271.
- Vink, J. Apeldoorn, R.C. van, 1995. De das *Meles meles* in Kent, Noord-Brabant: de geschiedenis van de locale dassenpopulatie. *Lutra* 38(2): 105-119.
- Wiertz, J., 1992. De Nederlandse dassenpopulatie anno 1990. *Lutra* 35 (2): 75-88.
- Wiertz, J., Vink, 1983. Inventarisatierapport van de das in Nederland 1960-1980. Deel 1: methoden en resultaten. Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Leersum 1, 74.

Website

- www.dassenwerkgroeputrecht.nl
- www.telmee.nl
- www.waarneming.nl
- www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGEN

1. GEGEVENS

Nationale Databank Flora en Fauna Uitvoerportaal

Das in omgeving Pijnburg

Gegevensautoriteit Natuur

Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna

Instituut voor Biodiversiteit en Ecosysteem Dynamica

Zoekvraag

Soort	Soortgroep	Wet en Beleid	Periode	Bronhouder	Zoekgebied
Das	Alle		2006 - 2016	Utrecht (provincie)	Alles rakend aan of binnen zoekgebied

Soort	Datum	Einddatum	Aantal	Gedrag	Rode Lijst	FF 1	FF 2	FF 3
Das	13 augustus 2009		1					x
Das	5 juni 2015		1	niet van toepassing				x
Das	17 augustus 2012		1					x
Das	3 september 2009		1					x
Das	3 september 2009		1					x
Das	22 september 2012		1					x
Das	22 september 2012		1					x
Das	6 juni 2012		1					x
Das	6 september 2012		1					x
Das	6 augustus 2015		1	niet van toepassing				x
Das	6 augustus 2015		1	niet van toepassing				x
Das	14 augustus 2012		1					x
Das	27 augustus 2009		1					x
Das	27 augustus 2009		1 - 5					x
Das	22 augustus 2012		1					x
Das	22 september 2012		1					x
Das	22 augustus 2012		1					x
Das	14 augustus 2012		1					x
Das	17 augustus 2012		1					x
Das	20 september 2012		1					x
Das	20 september 2012		1					x
Das	3 september 2015		1	niet van toepassing				x
Das	22 september 2012		1					x

De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in een bepaald gebied. Het systeem is in opbouw, nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door de Gegevensautoriteit Natuur gevalideerd. Nader (veld-) onderzoek kan noodzakelijk zijn om aanwezigheid van een soort te bevestigen of uit te sluiten.

2. BEGRIPPEN

Burcht	Een plaats waar dassen langere tijd verblijven en daar ook de jongen in groot brengen.
Bijburcht	Een plaats waar dassen kortere tijd verblijven om bijvoorbeeld makkelijker bij een akker te komen om aldaar in een bepaalde periode te foerageren.
Foerageergebied	Een gebied waar een das foerageert. Dat gebied wordt regelmatig bezocht door dassen om in te foerageren en dat doorgaans meerdere foerageerplaatsen kent die langere tijd worden gebruikt.
Latrine	Vaste plaats waar de uitwerpselen van een das worden gedeponeerd.
Wissel	Vaste looproute van de das

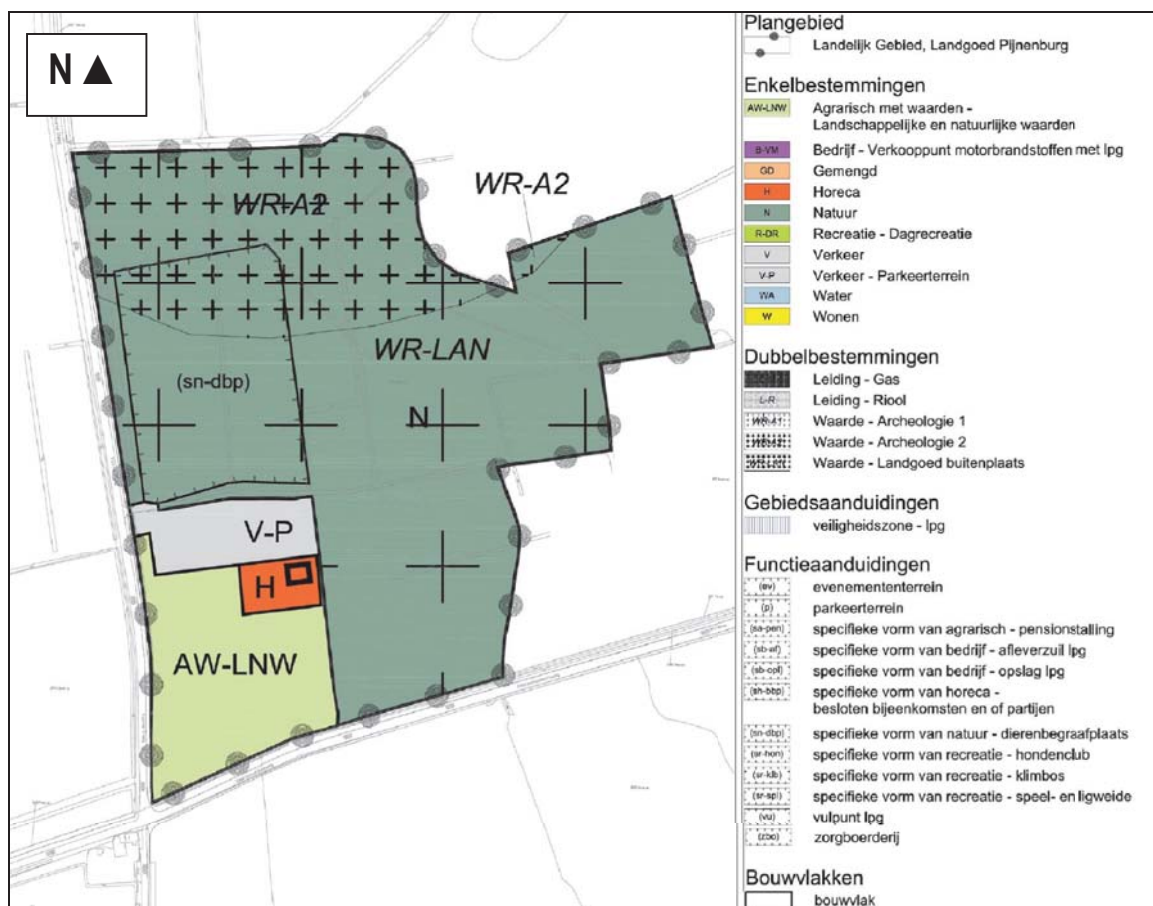
Postbus 367
6700 AJ Wageningen
Tel: 0317-428694
Fax: 0317-450601

RESULTATEN ACTUALISERENDE VELDINVENTARISATIE DAS HOEK VUURSE STEEG EN DE EMBRANCHEMENTSWEG TE BAARN

23 mei 2016

Aanleiding

Er is het voornemen voor de realisatie van een theehuis in de noordoosthoek van het weiland aan de Vuursesteeg en de Embranchementsweg te Baarn. In het kader van deze ontwikkeling is in 2014 en 2015 door respectievelijk Bureau Schenkeveld en onderhavig bureau onderzocht of beschermde soorten nadelig worden beïnvloed door de plannen. Uit deze onderzoeken kwam de das niet naar voren als aandachtsoort. Dassen komen echter wel voor in de (ruime) omgeving en derhalve is aan Adviesbureau Mertens te Wageningen gevraagd een nadere inventarisatie uit te voeren naar het voorkomen en het terreingebruik van dassen. Dit onderzoek vond begin 2015 plaats¹. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat “essentiële effecten van de aanleg en het gebruik van het theehuis op het leefgebied van de das worden uitgesloten”. Deze conclusie werd getrokken op basis van het feit dat burchten en wissels van de das niet worden beïnvloed. Daarnaast werd geconstateerd dat het verlies van het plangebied als potentieel marginaal foerageergebied ook niet tot gevolg hebben dat vaste rust- en verblijfplaatsen van de das nadelig worden beïnvloed. In verband met de aantrekkende werking op gemotoriseerd verkeer is wel aanbevolen om gerichte maatregelen te treffen ter voorkoming van verkeersslachtoffers (zoals een dassentunnel). Naar aanleiding van dit onderzoek heeft de dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi een brief geschreven met waarnemingen van dassen en een aanvullende conclusie². Op grond hiervan heeft de gemeente Baarn nogmaals aan onderhavig bureau gevraagd om deze nieuwe informatie te betrekken bij dit onderzoek.

Figuur 1. Plansituatie.

¹ Adviesbureau Mertens, 2016. Het voorkomen van de das in een gebied rond de hoek van de Vuurse steeg en de Embranchementsweg te Baarn. Wageningen, 1-24.

² Brief dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi van 16 mei 2016.

Het gebied

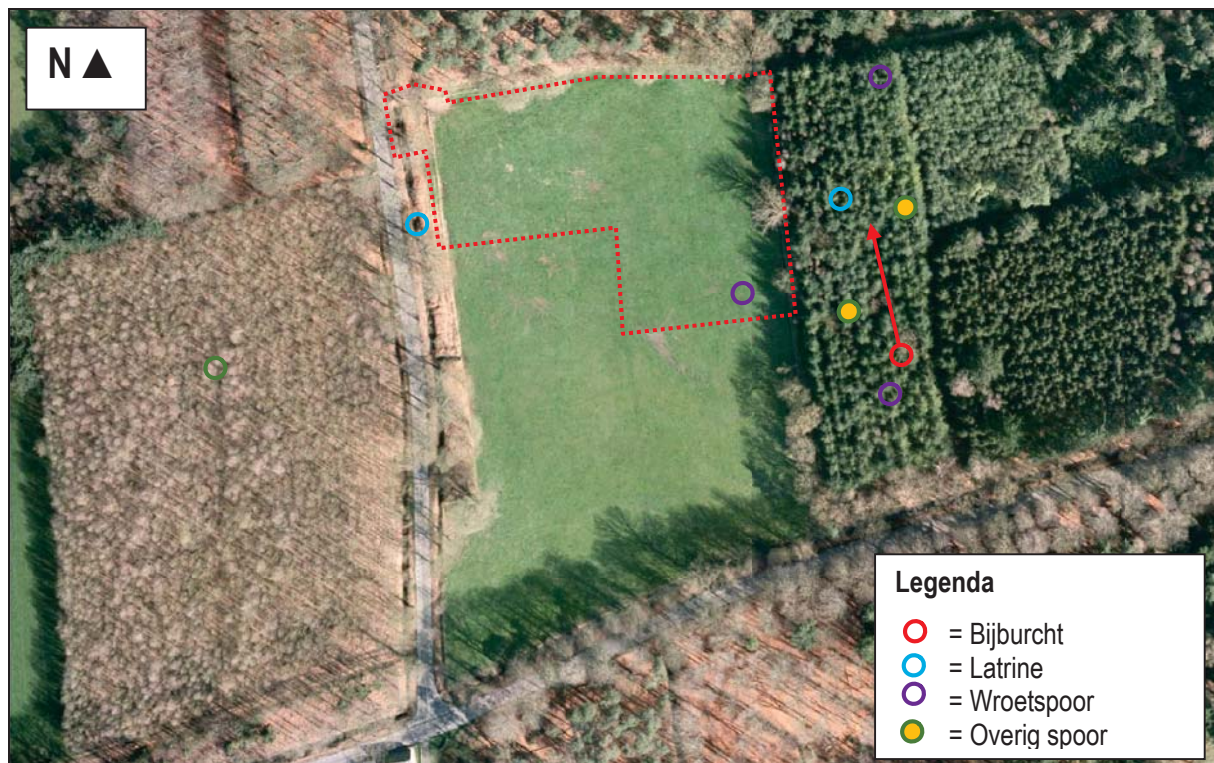
Sinds het onderzoek van begin 2016 is het plangebied en directe omgeving niet wezenlijk verand. Voor een omschrijving van het gebied wordt dan ook verwezen naar dit onderzoek.

Methode

Gedurende één onderzoeksrunde op 20 mei 2016 is gekeken naar het voorkomen van dassen. Hiertoe is het weiland en zijn de bosranden afgezocht naar sporen. Daarnaast is in de avond gekeken naar eventuele dassenactiviteiten. Hiertoe is een lichtstekte verrekijker gebruikt.

Resultaat

Met name in de bosstrook ten oosten van het weiland zijn op 20 mei 2016 sporen van dassen aangetroffen. Er bevindt zich een bijburcht. Een bijburcht is een burcht van een das die tijdelijk wordt gebruikt. Ten tijde van onderhavig onderzoek was deze burcht belopen. Er zijn geen zichtwaarnemingen van dassen verricht. In figuur 2 staan de waarnemingen weergegeven.

Figuur 2. Waarnemingen sporen dassen ten opzichte van het plangebied (gestippeld).

Conclusie

De aangetroffen situatie in onderhavig aanvullend onderzoek lijkt overeen te komen met de geschetste situatie in de brief van de dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi van 16 mei 2016. De das blijft zich uitbreiden in Nederland en ook op landgoed Pijnenburg. De aantallen en verspreiding blijven toenemen. Deze toename kan tot gevolg hebben dat het plangebied en de omgeving in de toekomst intensiever gebruikt gaan worden door de dassen. Om deze ontwikkeling te blijven volgen in relatie tot het voornemen wordt geadviseerd om de dassen rond het plangebied te monitoren om ook een goed beeld te krijgen over de andere seizoenen en andere jaren.

Adviesbureau Mertens B.V.

Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en ecotoxicologie

Bezoekadres: Dr. Willem Dreeslaan 1 te Bennekom

Postadres: Postbus 367, 6700 AJ te Wageningen

T: 0317-428694

M: 06-29458456

E: info@adviesbureau-mertens.nl

I: www.adviesbureau-mertens.nl